

[B] **TUSSEN KLOOS EN VAN OSTAIJEN.
DE KAREL VAN DE WOESTIJNE-BIOGRAFIE
VAN PETER THEUNYNCK**

Zeventienduizend bladzijden primaire literatuur, zeventien pagina's secundaire bibliografische bronvermeldingen met gemiddeld twintig titels per pagina, 2.582 noten ter controle voor de eventueel argwanende lezer/literatuurwetenschapper. Daaruit heeft de dichter Peter Theunynck een biografie gedestilleerd van een andere dichter, Karel Van de Woestijne (1878-1929), die in de voorbije vijftig jaar totaal afwezig bleek in het poëziedebat. Tot Hans Vandevorde in 2002 promoveerde op een proefschrift over Van de Woestijne, dat in 2006 voor een ruim(er) publiek beschikbaar werd onder de titel *De spiegel van Achilleus. Karel van de Woestijne en de allegorie*. Hans Groenewegen bezorgde in hetzelfde jaar een boeiend dossiernummer van het tijdschrift *Revolver* over Van de Woestijne en citeert in zijn inleiding een uitspraak van Martinus Nijhoff uit 1926 in de *NRC*: "Er is nog steeds geen dichter in Vlaanderen die naast hem kan staan en ook als we terug in de tijd zoeken, wie rijst er tot zijn hoogte dan de kleine pastoor uit Kortrijk?" A.M. Musschoot bezorgde samen met medewerkers van de UGent in 2007 de tweedelige editie van het verzameld dichtwerk van Karel van de Woestijne. En nu verscheen in 2010 de omvangrijke biografie van Peter Theunynck, gelukkig meer geserreerd

dan het almaar uitdijende relaas van Nop Maas over het leven van Gerard Reve.

Pieter Minderaa publiceerde in 1942 het eerste deel van zijn Van de Woestijnebiografie, grotendeels in de traditie van de commemoratieve biografie. Die behoort volgens Hans Renders, auteur van *De zeven hoofdzonden van de biografie* (2009), tot het type van de *low biography*. Zoals Theunynck presenteerde Minderaa zijn biografie ook als dissertatie en kreeg hij van zijn promotor, P.N. van Eyck, het verwijt te horen dat hij een hagiografie geschreven had. Peter Theunyncks biografie behoort tot het type *high biography*, gesteund op jarenlange grondige research. Ze wil zonder taboes open en onbevangen de volledige persoonlijkheid van Van de Woestijne beschrijven. Een dergelijke biografie wordt gedefinieerd als een interpretatief-kritische bronnenbiografie. Ze stoelt op de werkelijkheid. Met de nodige omzichtigheid heeft Theunynck ook het literaire oeuvre van Van de Woestijne als feitelijke informatiebron gebruikt. A. Westerlinck heeft hetzelfde gedaan in zijn studie uit 1952, *De Psychologische Figuur van K. Van de Woestijne als Dichter. Een litterair-psychologische studie*. Ik mis die titel in Theunyncks indrukwekkende secundaire bibliografie.

Piet Meeuse heeft in zijn bundel mini-essays, *Koorddansen op schrikdraad* (2009), twee interessante beschouwingen geschreven over de biografie onder de titels *De trivialiteit van het persoonlijke* en *Het biografische gat*. Daarin constateert hij dat biografieën, zelfs als ze willen ontmythologiseren, toch altijd nog een mythologisering van het persoonlijke en het privéleven zijn. Zijn conclusie luidt: "Maar wie iemand 'werkelijk' was (het idee-fixe van de biograaf) kom je nooit echt te weten." En dan is het behelpen geblazen, ook voor de biograaf Peter Theunynck. Hij moet proberen gaten te vullen en hij doet dat onder meer door te exploreren wat mogelijkerwijs gebeurd zou kunnen zijn. Ik citeer één passage waarin dat evel overduidelijk aanwezig is. Protagonisten zijn Karel van de Woestijne en Maurice Roelants, zijn toekomstige zwager. De cursivering is van mij. "Roelants heeft *wellicht* schriftelijk contact gezocht met de dichter die hij vereert. *Misschien* hebben ze elkaar voor het eerst persoonlijk ontmoet op donderdag 20 december 1917 [...]. *Het is goed mogelijk* dat Roelants op die dag ook de allereerste glimp

opvat van de vrouw met wie hij op 29 maart 1921 in het huwelijk zal treden: Madeleine van Hende, de zus van Van de Woestijnes vrouw.”

Wie is Karel van de Woestijne volgens zijn biograaf? Iemand wiens vader jong gestorven is en die met een sterke moederbinding opgezadeld zit. Daardoor lijkt hij als adolescent veeleer op zoek naar een moederlijk of zusterlijk type dat hem steunt en tot rust brengt dan naar een seksuele partner die hem opwindt. Van de Woestijne is de dichter die in de bundel *De modderen man* (1920) noteert: “Geen krankheid, die mijn lijf niet kreunend heeft gekrenkt.” Dat is geen understatement. De dichter lijdt aan een oogkwaal, psoriasis, is manisch-depressief in de periode dat hij met zijn broer, de schilder Gustave van de Woestijne in Latem woont (1900-1906). Hij koestert in zijn jeugd anarchistische sympathieën, maar omhelst dan met grote overtuiging het katholieke geloof.

Gedurende zijn leven was hij voortdurend bezig met het maken van plannen om tijdschriften op te richten. Het brengt hem in conflict met het tijdschrift en de mensen van *Van Nu en Straks* met wie hij gelieerd is, wat hem niet belet zijn eigen weg te gaan. Zijn lyrische oeuvre is volgens zijn biograaf het resultaat van een innerlijke strijd om met zijn begeerte en walg in het reine te komen. Het is zonder enige twijfel een poëtische autobiografie.

In 1924 publiceerde Van de Woestijne de bundel *Substrata*, volgens Hans Groenewegen in zijn oeuvre een atypische bundel, gesitueerd tussen zijn vroege werk, *Het vader-huis; De boomgaard der vogelen en der vruchten* (1905) en de drie bundels later werk samengebracht in *Wiekslag om de kim* (1928). De vijf afdelingen waaruit *Substrata* bestaat, kunnen worden gelezen als een resumerende opsomming van de thema's die het dichterlijk oeuvre van Karel van de Woestijne beheersen: Stad - Zee - Vrouw - Ik - God. Om den brode is Van de Woestijne in 1906 Belgisch correspondent geworden van de *NRC*. Tijdens de Eerste Wereldoorlog heeft hij de Duitse censor te vriend gehouden, zodat zijn journalistieke inkomsten, die driemaal hoger lagen dan zijn schamel wachtgeld als ambtenaar, niet opdroogden.

Zonder doctorsdiploma en met niet geringe financiële eisen is hij erin geslaagd hoogleraar in de Nederlandse literatuurgeschiedenis te worden aan de Gentse universiteit. Peter Theunynck brengt in zijn

biografie getrouw verslag uit van een activiteit die de dichter Van de Woestijne zijn hele vrij korte leven beoefend heeft en die met een hedendaags woord 'netwerken' genoemd wordt. Bij zijn uitgevers probeerde hij met voorschotten het onderste uit de kan te halen, via politieke vrienden zocht hij steun voor een lucratieve ambtenarenloopbaan, hij was niet te beroerd om juryleden van een staatsprijs te benaderen met de belofte tot een wederdienst bereid te zijn.

Peter Theunynck is zich bewust van de hypochondrie, het opportunisme en de dubbelzinnigheid van de dichter en persoon Karel van de Woestijne. Hoe hij door hem aangetrokken werd en gefascineerd bleef zonder zijn kritische distantie te verliezen, kun je lezen in zijn met brillen geschreven biografie.

JORIS GERITS

PETER THEUNYNCK, *Karel van de Woestijne. Biografie*.
Meulenhoff/Manteau, Antwerpen, 2010, 540 p.